

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

תורה – במדבר פרק טז'

(ז) ותנו בהו אש ושימו עליהו קטרת לפני יהוה מחר והיה האיש אשר יבחר יהוה הוא הקדוש רב לכם בני לוי: (ח) ותנו בהו אש ושימו עליהו קטרת לפני יהוה מחר והיה האיש אשר יבחר יהוה הוא הקדוש רב לכם בני לוי: (ט) והבו בהו אשתא ושויאו עליהו קטורת בוסמין קדם יי מחר ויהי גברא דיתרעי יי הוא קדיש סגי לבון בני לוי: (י) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי: (יא) ואמר משה לקרח שמעו כעו בני לוי:

(יב) המעט מכם פי הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משכן יהוה ולעמוד לפני העדה לשרתם: (יג) המעט מכם פי הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משכן יהוה ולעמוד לפני העדה לשרתם: (יד) והער לבון ארי אפרש אלהא דישראל יתכון מפנישתא דישראל לקרבא יתכון קדמוהי למפלא ית פולחן משכנא דיי ולמקם קדם פנישתא לשמשתיהו: (טו) ויקרב אתך ואת בני לוי אתך ובקשתם גם כהנה: (טז) ויקרב אתך ואת בני לוי אתך ובקשתם גם כהנה: (יז) וקרב יתך וית כל אחיך בני לוי עמך ובעו אתו בעו אף כהנתא רבתא:

רש"י

הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שזניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא): רב לכם – דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקב"ה: (ח) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי – התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאזרו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי: (ט) ולעמוד לפני העדה – לשיר על הדוכן: (י) ויקרב אתך – לאותו שיכוח שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:

(ז) רב לכם בני לוי – דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלל הם חטאו על נפשותם שנא' את מחותות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יולאה ממנו שמואל שקול כנגד משה וההזן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ל משמרות עומדות לבני בני כולם מתנבאים ברוח הקודש שנא' (ד"ה כח) כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוזדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה'

נביא – שמואל א' פרק יב' ה'-ח'

(ה) ויאמר אליהם עד יהוה בכם ועד משיחו היום הזה פי לא מצאתם בידי מואמה ויאמר עד: (ו) ואמר להו סהיד מימרא דיי בכון וסהיד משיחיה יומא הדין ארי לא אשכחון בידי מדעם ואמרו סהיד: (ז) ויאמר שמואל אל העם יהוה אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה את אבותיכם מארץ מצרים: (ח) ואמר שמואל לעמא יי דבעד גבורן על ידי משה ואהרן ודאסיק ית אבהתכון מארעא דמצרים:

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

(ז) וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאַשְׁפֹּטָה אֶתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֵת כָּל צְדָקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם וְאֵת אֲבֹתֵיכֶם: (ח) וּכְעַן אֲתַעֲתְדוּ וְאִיתוּכַח עִמָּכֶם קִדְּם יִי יֵת כֹּל זְכוֹתָא דִּי דַעְבַּד עִמָּכֶם וְעַם אַבְהַתְכוּן;

(ח) בְּאַשְׁדָּר בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבֹתֵיכֶם אֶל יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וְאֵת אַהֲרֹן וַיֹּצִיאוּ אֶת אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיִּשְׁבוּם בְּמִקְוֵם הַיָּדָה: (ח) כַּדַּעַל יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם וְזַעֲיָקוּ אַבְהַתְכוּן קִדְּם יִי וְשִׁלַּח יִי יֵת מֹשֶׁה וְיֵת אַהֲרֹן וְאַפִּיקוּ יֵת אַבְהַתְכוּן מִמִּצְרַיִם וְאוֹתִיבִינוּן בְּאַתְרָא דְרִין;

רש"י

(ה) ויאמר עד – בת קול יולאת ואומרת: (ו) אשר עשה את משה ואת אהרן – להיות עד', וזה אחד משלשה מקומות שהופיעה רוח הקודש בבית דין של מטה, כדליתא במסכת מכות (כג ב):

(ו) ואשר עשה את משה ואת אהרן – לתוכח עמכם: (ז) ואשר עשה את משה ואת אהרן – לתוכח עמכם: (ח) כדעל יעקב למצרים וזעיקו אבהתכון קדם יי ושלח יי ית משה וית אהרן ואפיקו ית אבהתכון ממצרים ואותיבנון באתרא דרין;

כתובים – תהילים פרק מב' ט'–יב'

(ט) יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ וּבִלְיִלָה שִׁירָה עִמִּי תִפְלָה לְאֵל חַיִּי: (ט) יִימָם יִפְקֹד יִי טוֹבִיָּה וּבִלְיִלָיָא תוֹשִׁבְחָתִיָּה עִמִּי צְלוֹתָא לְאֵל דִּי נְטִיר חַיִּי:

(י) אוֹמְרָה לְאֵל סְלַעִי לְמָה שְׂכַחְתָּנִי לְמָה קָדַר אֵלָיךְ בְּלַחֲזֵי אוֹיֵב: (י) אִימַר לְאַלְהָא רֹחַצְנִי לְמֵא אֲשִׁלִּיתָנִי לְמֵא בְקַבְלָא אוֹיִל בְּדַחֹק בַּעִיל דְּבַבָּא:

(יא) בְּרִצַּח בְּעַצְמוֹתַי חֲרַפּוֹנִי צוֹרְרֵי בְּאִמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיָה אֵלֹהֶיךָ: (יא) בְּדַקְטָלִין גְּרַמִּי בּוֹזְמֵן דְּמַחְרַפִּין יֵתִי מַעֲיָקִי כַּד אִמְרִין לִי כָּל יוֹמָא אֵן הוּא אֵלֹהֶיךָ:

(יב) מַה תִּשְׁתַּוְּחָחִי נַפְשִׁי וּמָה תִּתְהַמֵּי עָלַי הוֹחִילִי לְאַלְהִים כִּי עוֹד אוֹדְנֵנוּ יְשׁוּעַת פָּנָי וְאַלְהֵי: (יב) מַה תִּתְמַכְּבִּין נַפְשִׁי וּמָה תִּרְגַּשִׁי עָלַי אוֹרִיכִי לְאַלְהָא אַרוּם טוֹב אֲשַׁבְּחִינָהּ בְּפוֹרְקָנִיהָ דְּמֵן קִדְּמוּי דִּי הוּא אֵלֹהֵי:

רש"י

(ט) יומם יארה ה' חסדו – יצוא האור ויארה ה' חסדו לנו. ובלילה – בחשך הצרה. שירה עמי – תהא חנייתו בתוכנו שיר' לשון חני' כדמתרגמי' ויחן ושרא, זו למדתי מתוך מסורת הגדולה שחבר את זה עם ויהי שירו חמש' ואלף (מלכים א' ד'), באלפ"א בית"א של שתי תיבות החלוקים בפתרון לימד שאין זה לשון שיר, ומדרש האגדה פותרו לשון שיר וכך הוא פותרו שכך ישראל אומרים להקב"ה זכרנו מה שעשית לנו במצרים מורה אחת שאותנו ציו' בערב פסח ושמרנוה ובלילה

גאלתנו ושרנו לפניך את ההלל ועכשיו הרצה מנות אני שומרת ועל זאת אומרה לאל סלעי למה שכחתני וגו':

(י) קודר – לשון שחרות כמו וקדר עליהם (מיכ' ג):

(יא) ברנח בעצמותי חרפוני צוררי – נדמה לי כאילו הורגים אותי כך עבור בעצמותי מה שצוררי מכעיסין ומחרפין אותי:

(יב) פני ואלהי – הקב"ה שהוא אור פני ואלהי עדיין יש לי בו תקוה ולמה תהמי:

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

משנה – פסחים פרק ד'

(א) מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות, אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין, או ממקום שאין עושין למקום שעושין, נותנין עליו חמרי מקום שיצא משם וחמרי מקום שהלך לשם. ואל ישנה אדם, מפני המחלקת:

הרואה אותו בטל אומר זה שצטל חושב שהמלאכה אסורה וחולק על כולנו, לא אמר הכי, אלא אמר אין לו מלאכה שהרי כמה צטלנים איכא צוקא כל ימות השנה. והא דתנן נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, אינו אלא בזמן שדעתו לחזור למקומו נוהג כמנהג אנשי מקום שהלך לשם, בין לקולא בין לחומרא:

רע"ב – (א) מקום שנהגו על חרות – עד חצי היום: שלא לעשות – כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישכח זיעור חמץ ושחיטת פסח ותיקון מנה של מנחה: ואל ישנה אדם – הכי קאמר, ההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה, דהא דקיימא לן אל ישנה אדם ממנהג העיר אינו אלא מפני המחלוקת, וכאן אין מחלוקת, דמאי קאמרת

(ב) ביוצא בו, המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו, או ממקום שלא כלו למקום שכלו, חייב לבער. רבי יהודה אומר, אומרים לו, צא והבא לך אף אתה:

למלתיא, ממקום שלא כלו לקמוס שכלו לגמרי חייבין לבער. אכל לא כלו כולן אלא מקצתן, אוכל אף ממין הכלה כל זמן שלא כלו כולן, דאוכלן על סמך האחרון. ור' יהודה אומר אומרים לו לא והבא לך אף אתה מאותו המין שכלה כמו שהביא זה האיש ולא תמלא, הלכך אינו אוכל אלא ממין שלא כלה, דאין אוכלין מהמינין שכלו על סמך המין שלא כלה וחייב לבער המינין שכלו. והלכה כר' יהודה דקאי צשיטתיה דרבן גמליאל שהלכה כמותו צמסכת צשיעית פרק הפיגס:

רע"ב – (ב) המוליך פירות צביעית ממקום שכלו – לחיה מן השדה וחייבין עליו בני מקומו לבערו מן הבית. והוליכו זה למקום שלא כלו ובני אותו מקום עדיין אוכלין הן מן המונסים לבית, חייב לבער משום חומרי המקום שיצא משם: רבי יהודה אומר אומרים לו לא והבא לך אף אתה – פלוגתא דר' יהודה ותנא קמא צכובש שלשה מיני ירק צחומץ או צליר להתקיים ושנים מהם כלו לחיה מן השדה והשלישי לא כלה, תנא קמא סבר אוכל מאותן שכלו על סמך אותו שלא כלה, הואיל והן צחצית אחת. והכי משתמע

(ג) מקום שנהגו למכור בהמה דקה לגוים, מוכרין. מקום שנהגו שלא למכור, אין מוכרין. ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה, עגלים וסוסיים שלמים ושבירין. רבי יהודה בשבירין. בן בתיירה מתיר בסוס:

חשכה וזועק לה הישראל כדי שתלך לפני הקונה והיא מכרת קולו והולכת מחמתו, ונמלא מחמר אחר בהמתו צצת: עגלים וסויחין – קטנים אע"ג דלאו בני מלאכה נינהו מחלפי צמכירת גדולים. ושבירין מחלפי צמכירת שלמים: רבי יהודה מתיר

רע"ב – (ג) מקום שנהגו שלא למכור – דהחמירו על עכמן, דלמא אתו למכור גסה: ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה – דגזור רבנן שמא ישאיל או ישכיר בהמתו לנכרי, ואדם מנחה על צביתת בהמתו אי נמי, פעמים שמוכרה לו ערב צצת עם

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

לנכרי בזמן שאין הבעלים מרזין סם צעת המכירה לזכא למיחש שמא ישאלנה וישכירנה שהרי אינה שלו. ושמה תלך מחמת קולו ונמאל מחמר, אהא נמי לזכא למיחש שאינה מכרת את קולו:

בצורה – לאינה בת מלאכה לעולם – אצל בעלים וסייחים מודה, כיון דלכי גדלו הוּו בני מלאכה. ואין הלכה כרבי יהודה: בן בתירא מתיר בסוס – הואיל ולרכיבה עומד והחי נושא את עצמו – ואין הלכה כבן בתירא. ועל ידי סרסור שרי למכור בהמה

(ד) מקום שנהגו לאכול עלי בלילי פסחים, אוכלין. מקום שנהגו שלא לאכול, אין אוכלין. מקום שנהגו להדליק את הגר בלילי יום הכפורים, מדליקין. מקום שנהגו שלא להדליק, אין מדליקין. ומדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובמבואות האפלים, ועל גבי החוללים:

לשמש מטתו לאור הנר: שנהגו שלא להדליק – שמא יראה אשתו ותשא חן בעיניו וישמש: ומדליקין בבתי כנסיות – ובכל מקום שאין איש ואשתו מתיחדים סם:

רע"ב – (ד) מקום שנהגו שלא לאכול – שנראה כאוכל פסחים בחוזה לחרץ: שנהגו להדליק את הנר ביום הכפורים – מפני שיום הכפורים אסור בתשמיש המטה, וכל זמן שהנר דולק לא ישמש שאסור לאדם

(ה) מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, אין עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם. וחכמים אומרים, ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ובגליל לא היו עושין כל עקרה. הלילה, בית שמאי אוסרין, ובית הלל מתירין עד הגז החמה:

מלתא, אלא ביהודה היו מתירים ובגליל אוסרים איסור גמור, ולא מכח מנהג: הלילה – ליל ארבעה עשר לאנשי גליל שאוסרים לעשות מלאכה בערבי פסחים: בית שמאי אוסרין – להם ככל שאר ימים טובים שאוסרים בעשיית מלאכה שהלילה הולך אחר היום: ובית הלל מתירין – מידי דהוה אתענית שהיום אסור באכילה והלילה מותר:

רע"ב – (ה) תלמידי חכמים בטלים – ממלאכתן כל אותו היום, כדי שלא יסוּחו דעתם מאזילות: לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם – ולא מחזי כיוהרא, שהרואה אותו בטל אומר אין לו מלאכה לעשות ולא מפני שנהג בו איסור: וחכמים אומרים ביהודה וכו' – חכמים סבירא להו דעשיית מלאכה בערבי פסחים לאו צמנהגא תליא

(ו) רבי מאיר אומר, כל מלאכה שהתחיל בה קדם לארבעה עשר, גומרה בארבעה עשר. אבל לא יתחיל בה בתחלה בארבעה עשר, אף על פי שיקבל לגמרה. וחכמים אומרים, שלש אמוניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ואלו הן, החיטים והספרים והבובסין. רבי יוסי בר יהודה אומר, אף הרצענים:

עושין, ומקום שנהגו שלא לעשות אפילו התחיל בה קודם ארבעה עשר אינו גומרה: החיטים – שרי בארבעה עשר בכל מקום, שכן מנינו בהן בחולו של מועד קולא יותר משאר אמוניות שהדיוט שאינו אומן בכך

רע"ב – (ו) כל מלאכה – שהיא לאורך המועד, והתחיל בה קודם ארבעה עשר גומרה בארבעה עשר, ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה. אצל מלאכה שאינה לאורך המועד, במקום שנהגו לעשות מלאכה

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

עלמא: אף הרענים – שכן עולי רגלים מתקנין מנעליהן בחול המועד. וחכמים סברי אין למדין תחלת מלכת רעננין שעושין מנעלים חדשים תחלה, מסוף מלכה תיקון מנעלים של עולי רגלים. והלכה כחכמים:

(ו) מוֹשִׁיבֵין שׁוֹבְכֵין לַתְּרַנְגוּלִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. וְתַרְנְגוּלַת שְׂבָרְחָה, מַחְזִירִין אוֹתָהּ לְמִקוּמָהּ. וְאִם מֵתָהּ, מוֹשִׁיבֵין אַחֲרַת תַּחְתִּיהָ. גּוֹרְפִין מִתַּחַת רִגְלֵי בְהֵמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּבְמוֹעֵד מְסַלְקִין לְצִדְדָיו. מוֹלִיכִין וּמְבִיאִין בָּלָיִם מִבֵּית הָאֶמּוֹן, אֶף עַל פִּי שְׂאִינָם לְצַרְוֵי הַמוֹעֵד:

דְּשׁוּב אִין הַבַּיִת רַחוּיִים לְאִכְלוּ וּדְבַר הָאֲדָב הוּא, הַלְכָד אִם מֵתָה מוֹשִׁיב מוֹשִׁיב אַחֲרַת תַּחְתִּיהָ מִשּׁוּם הַפְּסָד לְבַיִת: גּוֹרְפִין – מְשַׁלְכִין לְחוּץ: וּבְמוֹעֵד – שְׁמוֹר יוֹתֵר, אִין מְשַׁלְכִים לְחוּץ אִלָּא מְסַלְקִין לְצִדְדָיו: מוֹלִיכִין וּמְבִיאִין כָּלִים מִבֵּית הָאֶמּוֹן – בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. וְאֵעִ"פ שְׂאִינוּ לְאוֹרֵךְ הַמוֹעֵד:

(ח) שְׂשֵׁה דְבָרִים עָשׂוּ אֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ, עַל שְׂלֹשָׁה מַחוֹ בְיָדָם, וְעַל שְׂלֹשָׁה לֹא מַחוֹ בְיָדָם. וְאֵלּוּ הֵן שְׂלֹא מַחוֹ בְיָדָם, מְרַפֵּיבֵין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׂמֵעַ, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לְפָנֵי הָעֹמֶר, וְלֹא מַחוֹ בְיָדָם. וְאֵלּוּ שְׂמַחוֹ בְיָדָם, מַתִּירִין גְּמִזִּיּוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ, וְאוֹבְלִין מִתַּחַת הַנְּשָׂרִים בְּשַׁבָּת, וְנוֹתְנִין פְּאָה לַיֵּרֶק, וּמַחוֹ בְיָדָם חֲכָמִים:

מתירין לאכול גמזיות של הקדש – גידולים שגדלו באילן שן הקדש, דקסברי אין אסור אלא הפרי עצמו שהוקדש. ואית ספרים דגרסי מחזירין, כלומר חותכים ובורחים ענפי אילנות של הקדש שזמחו אחר שהקדישו האילן, ליהנות מהן: ואוכלין – צצבת ויום טוב פירות שנמלאו תחת האילן ולא נודע אם נשרו מאמש והם מותרים או נשרו היום ואסורים: ונותנים פאה לירק – ואנן קיימא לן דכל דבר שאין אדם מכניסו לקיום אינו חייב צפאה, וירק דבר שאין מכניסו לקיום הוא, ומיחו בידם חכמים, משום דקא מפקעי לה מן המעשר והעניים אוכלים אותם בטבלס כסבורים שהיא פאה, ופאה פטורה מן המעשר משום דהפקר היא:

תופר כדרכו, הלכך בארבעה עשר דקיל מחול המועד אפילו אומן נמי שרי: והספרים והכובסין – שכן הבא ממדינת הים והיוכל מצית האסורים מספרין ומכבסין בחול המועד, וכיון לאשכחן בהן כל היתר בחול המועד, בארבעה עשר דקיל שרי לכולי

רע"ב – (ז) מושיבין שובכין – שובכי יונים שהיו יושבים לגלל אפרוחים מושיבין אותם לכתחילה בארבעה עשר: ותרגולת שברחה – בחולו של מועד. דאילו בארבעה עשר השתא אחרובי שובכין לכתחילה אמרת דשרי, אהדורי מצעיא. אלא התרגולת שברחה בחולו של מועד קאמר למחזירין, והוא שיצבה על הביצים שלשה ימים קודם שברחה

רע"ב – (ח) עשו אנשי יריחו – היו נוהגין לעשות אנשי יריחו: מרכיבין דקלים – ענף רך של דקל זכר, מרכיבו דקל נקבה, שהזכר עושה פירות והנקבה אינה עושה פירות: כל היום – כלומר בארבעה עשר: וכורכין את שמע – שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקריאת שמע. פירוש אחר, שלא היו מפסיקין בין אחד לואהבת, שצריך להאריך באחד ולהפסיק בין מלכות שמים לדברים אחרים: וקוצרין וגודשין – עושין גדיש מן החדש לפני העומר, ולא חוישנין דילמא אתי למיכאל מיניה: ולא מיחו בידם – כל השקה דברים שעשו, כולם שלא ברצון חכמים היו עושין, אלא שעל אלו השלשה לא מיחו ועל שלשה האחרונים מיחו:

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

(ט) שֵׁשֶׁה דְּבָרִים עָשָׂה חֲזִקְיָה הַמֶּלֶךְ, עַל שְׁלֹשָׁה הוֹדוּ לוֹ, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ. גִּרְר עֲצָמוֹת אָבִיו עַל מִטָּה שֶׁל חֶבְלִים, וְהוֹדוּ לוֹ. פָּתַת נְחֹשׁ הַנְּחֹשֶׁת, וְהוֹדוּ לוֹ. גָּנַז סֵפֶר רְפוּאוֹת, וְהוֹדוּ לוֹ. עַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ, קִצֵּץ דְּלִתוֹת שֶׁל הַיֶּכֶל וְשִׁגְרוֹן לְמִלְכָּה אֲשׁוּרָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. סָתַם מִי גִיחֹן הָעֵלְיוֹן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. עִבֵּר נִסָּן בְּנִיסָן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ:

ועת ידוע מרפאת מחולי פלוני, וזה היה קרוב להטעות הבריות אחר עבדות כוכבים ולכך גנזו: עיבר ניסן בניסן – לאחר שנכנס ניסן נמלך ועשה אדר שני. והכתוב אומר (שמות יב) החודש הזה לכם, זה ניסן, ואין אחר ניסן. ולא עיבר חזקיה לאחר שנכנס ממז, אלא יום שלשים של אדר עיבר את השנה, ואנן קיימא לן אין מעברין את השנה בשלשים של אדר הואיל וראוי לקצו ניסן:

רע"ב – (ט) גירר עצמות אביו – מקום כפרה. ולא קצרו לפי כבודו על מטה נאה, כדי שיחגנה על רשעו ויוסרו הרשעים: כתת נחש הנחושת – כדכתיב בדברי הימים, לפי שהיו טועין אחריו: וגנז ספר רפואות – לפי שלא היה לצד נכנע על חליים אלא מתרפאים מיד – והרמז"ס פירש, ספר רפואות, ספר מודיע מעניני אורות הכוכבים והטלסמאות, שזורה פלונית כעשויה בזמן

גמרא – פסחים דף נ' ע"ב

מאי איריא ערבי פסחים אפילו ערבי שבתות וערבי ימים טובים נמי דתניא העושה מלאכה בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה לעולם התם מן המנחה ולמעלה הוא דאסור סמוך למנחה לא הכא מחצות אי נמי התם סימן ברכה הוא דלא חזי אבל שמותי לא משמתינן ליה הכא שמותי נמי משמתינן ליה גופא העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה ובמוצאי שבת ובמוצאי יום טוב ובמוצאי יום הכפורים ובכל מקום שיש שם נידנוד עבירה לאתויי תענית ציבור אינו רואה סימן ברכה לעולם: תנו רבנן יש זריז ונשכר ויש זריז ונפסד יש שפל ונשכר ויש שפל ונפסד זריז ונשכר דעביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא זריז ונפסד דעביד כולי שבתא ועביד במעלי שבתא שפל ונשכר דלא עביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא שפל ונפסד דלא עביד כולי שבתא ועביד במעלי שבתא אמר רבא הני נשי דמחוזא אף על גב דלא עבדן עבידתא במעלי שבתא משום מפנקותא הוא דהא כל יומא נמי לא קא עבדן אפילו הכי שפל ונשכר קרינן להו רבא רמי כתיב כי גדל עד שמים חסדך וכתיב כי גדל מעל שמים חסדך הא כיצד כאן בעושיין לשמה וכאן בעושיין שלא לשמה וכדרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה:

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

תנו רבנן תגרי סימטא ומגדלי בהמה דקה וקוצעי אילנות טובות ונותנין עיניהן בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה לעולם מאי טעמא דתהו ביה אינשי: תנו רבנן ארבע פרוטות אין בהן סימן ברכה לעולם שכר כותבין ושכר מתורגמנין ושכר יתומים ומעות הבאות ממדינת הים בשלמא שכר מתורגמנין משום דמיחזי כשכר שבת ומעות יתומים נמי לאו בני מחילה נינהו מעות הבאות ממדינת הים משום דלאו כל יומא מתרחיש ניסא אלא שכר כותבין מאי טעמא אמר רבי יהושע בן לוי עשרים וארבע תעניות ישבו אנשי כנסת הגדולה על כותבי ספרים תפילין ומזוזות שלא יתעשרו שאילמלי מתעשרין אין כותבין:

רש"י על הגמרא

יעסוק אדם במלואו ואפילו שלח לשמה: הכי גרסינן – ואף על גב דהאי ללא קעבדן כו': עושין לשמה – מעל שמים, ושלח לשמה עד לשמים, למלוא מיהא קא עבד, כדכר יהודה: תגרי סימטא – יושבין ומוכרין שוק, ועין שולטת בהן: ומגדלי בהמה דקה – הכל נווחין עליהן: וקוללי אילנות טובות – למוכרן לעלים, הכל תמיהים ומלעזין עליהם, ומתוך כך עין שולטת בהן, ולעקת בני אדם: ונותנין עיניהם בחלק יפה – כשחולקים עם אחרים תמיד מקפידין לטול חלק יפה: מתורגמנין – שעומדין לפני החכם בשבתות, ושומעין מפיו, ומשמיעין לרבים: ומעות יתומין – למחלית שכר: ממדינת הים – משלח ספינותיו תמיד במקום סכנה:

מאי איריא ערבי פסחים – דקתני עד חלות במנהגא, מכלל דמחלות ולהלן אסור, ולמה ליה למיתני חלות לאשמעינן הך דיוקא, הא כל ערבי ימים טובים אסירי: מן המנחה – תשע שעות ומחלה: סמוך למנחה – קודם לכן: נידוד עבירה – רמז עבירה: תענית לבור – אסור במלחכה, במסכת תענית (יב, ב) כשהיו מתעניין על הגשמים, אבל שאר תענית לבור לא, כדאמר שמואל אין חומר תענית לבור בצבל (פסחים נד, ב): צמולאי שבתות – משום כבוד שבת, שמוסיפין מחול על הקדש: זריז – בעל מלחכה: שפל ונשכר – ללא עבד כולה שבתא ולא צמולאי שבתא ואף על גב דלאו לקום מלוא מיכוין מלוא שלח לשמה מיהא הויא, לאמרינן לקמן

זוהר – קרח דף קעז' ע"א

ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה וגו'. רבי חייא פתח (משלי טז) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. במה אית להו לבני נשא. לאסתמרא מחובייהו, ולנטרא עובדייהו, דהא בכמה זמנין עלמא אתדו, ובכל יומא ויומא עובדין במתקלא סלקיו, ומשיגיחין עלייהו לעילא, ואכתבו קמיה. וכד עובדייהו דבני נשא, לא מתפשין קמי מלכא, סליק רוגזא, ודינא אתער, דהא הוא דכתב חמת מלך מלאכי מות, ועל דא בכל יומא ויומא בעי בר נש לאזדהרא מחוביו:

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָהּ, בְּשַׁעֲתָא דְמֵאֲרִיחֻן דְּדִינִין קִיִּמְיוֹן עַל עֲלָמָא, וְרוּגְזָא תְּלִי, אִי אֲשַׁתְּכַח בְּדָרָא זַכָּאָה דְרָשִׁים לְעִילָא, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח בִּיהַ, וְאֲשַׁתְּכַר רֹגְזָא. לְמַלְכָּא דְאַתְרֵגֵז עַל עֲבָדוֹי, וְהוּא תִּבְעַ עַל סְנַטִּירָא לְמַעַבְדַּ דִּינָא, אֲדָהֲכִי עָאֵל רְחִימָא דְמַלְכָּא, וְקָם קַמִּיהַ, פִּיּוֹן דְחִמָּא לִיְה מַלְכָּא, אֲתַנְהִירוֹ אֲנַפּוּי. שְׂאֲרֵי הָהוּא רְחִימָא דְמַלְכָּא לְאֲשַׁתְּעִי בְּהַדְרִיָּה, וּמַלְכָּא חֲדִי. לְבַתֵּר פִּד אֲתָא סְנַטִּירָא, חֲזָא אֲנַפּוּי דְמַלְכָּא חֲדָאן, אֲסַתְּלַק וְאֲזִיל לִיְה, וְלֹא עֲבִיד דִּינָא. וְכַדִּין, הָהוּא רְחִימָא בְּעִי לְמַלְכָּא עַל עֲבָדוֹי, וּמְכַפֵּר לָהּ. וּבְגִין כֵּהָ, וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָהּ:

אֲוִף חָכָא, פִּד חֲמָא מִשְׁה דְרוּגְזָא הָהּ (דף קע"ז ע"ב) תְּלִי, מִיַּד וַיֹּאמֶר מִשְׁה אֵל אַחֲרָי, בְּגִין דְּאִיְהוּ שׁוֹשְׁבֵינָא דְמִטְרוּנִיתָא, וְקִטְרַת לֹא סִלְקָא אֶלָּא בִּידוֹי, דְּאִיְהוּ אֲסַגִּי שְׁלָמָא בְּעֲלָמָא, וְקִשִׁיר קִשְׂרָא דְמִהִימְנוּתָא. קִטְרַת, הָא אֲוִקְמוּהָ, חֲדוּתָא דְעִילָא וְתַתָּא, קִשְׁוִרָא דְמִהִימְנוּתָא, סְלִיקוּ דְרוּגְזָא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וְקִטְרַת יִשְׁמַח לֵב, וְכַדִּין וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָהּ, יִנְקִי וַיִּדְכִי לְהָהוּא רֹגְזָא, וְרַחֲמִין מִתְעַרְוִין:

רַבִּי אֶלְעָזָר (נ"א רבי אבא) אָמַר, (במדבר ד) אֵל תִּכְרִיתוּ אֶת שִׁבְט מִשְׁפָּחוֹת הַקֹּהֲלִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם, בְּגִין דְּאִינֻן גִּזְעָא וְשִׂרְשָׁא דְלִיּוּאִי. וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם וְחִיו וְלֹא יָמוּתוּ, דְּבְעִי כְּהֵנָּא לְאַתְקֵנָּא לָהּ, דְּאִף עַל גַּב דְּקַרְיָבִין אִינֻן לְקוּדְשָׁא, לֹא יִיעֲלוּן אֶלָּא בְּתַקוּנָא דְכַהֲנָא, דְּהוּא יָדַע סִימְנָא דִּימְטוֹן לְגַבִּיהַ, וְלֹא יִתִּיר. וְכַד מְכַסִּיא לְמֵאֲנִי קוּדְשָׁא, בְּדִין פְּסוּיָא אַחֲרָא שְׂרִי, וְאֲסִיר לֹון לְקַרְבָּא לְמַחֲמִי, דְּהָא מְלָה בְּחֻשָּׁאִי לֹא אִית לְגַבִּיְהוּ, אֶלָּא לְכַהֲנָא, (ועל דא) דְּמַלְכָּה דְּלָהוֹן וְעוּבְדָא דְּלָהוֹן בְּרָזָא וּבְחֻשָּׁאִי וְלִיּוּאִי לְאַרְמָא קְלָא:

בְּגִין כֵּהָ כְּהֵנִי בְּחֻשָּׁאִי וּבְרָזָא, וְעַל דָּא אֲסִיר לֹון חֲמָרָא, דְּחֲמָרָא לְאַרְמָא קְלָא, וְלַגְלָאָה רִזִּין אִיְהוּ. בְּגִין כֵּהָ לִיּוּאִי אֲתַמְסְרוּ לְאַרְמָא קְלָא, דְּהָא בְּדִינָא אֲתַאחֲדַ, דִּינָא בְּאַתְגַּלְיָא אִיְהוּ, וְלַפְרָסְמָא מְלָה קַמִּי פְּלָא. אֲבָל כְּהֵנָּא, כָּל מְלוֹי בְּרָזָא וּבְחֻשָּׁאִי, וְלֹא בְּאַתְגַּלְיָא:

הלכה – הרמב"ם תפילה פרק ט'

(יג) בשבתות וימים טובים כשגומר שליח ציבור תפלת שחרית בקול רם ואומר קדיש ואח"כ תהלה לדוד וכו' ואומר קדיש ומתפללין מוסף בלחש ואח"כ מתפלל מוסף בקול רם כדרך שעשה בשחרית ואומר קדיש אחר תפלת מוסף והעם נפטרין ואין אומדין קדושה ותחנונים אחר תפלת שחרית כשאר הימים אלא אומר אותה קודם תפלת המנחה כיצד קורא תהלה לדוד ואומר סדר היום ודברי תחנונים ואומר קדיש ומתפללין מנחה וחוזר ומשמיע תפלת מנחה בקול רם ואומר קדיש:

(יד) בראשי חודשים ובחולו של מועד אומר סדר קדושה קודם תפלת מוסף במוצאי שבת אומר סדר היום גם אחר תפלת הערב ואומרים קדיש ואח"כ מבדיל:

חק לישראל – פרשת קרח יום ב'

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
בת שמואלה, דניאלה פורטונה בת רזאל, צדיקה בת שרה ז"ל.